

ACHIEVER -21

शैक्षणिक सत्र 2020–21

प्रश्न बैंक

(01 दिसंबर 2020 से.....)

कक्षा– 10वीं
विषय–संस्कृत
सेट–4

स्कूल शिक्षा विभाग धमतरी (छ0ग0)

DIRECTED BY
Shri J.P. MOURYA(IAS)
DISTT. – DHAMTARI

GUIDED BY
Shri MAYANK CHATURVEDI (IAS)
C.E.O. ZILA PANCHAYAT DHAMTARI

PRESENTED BY
Dr. RAJANI NELSON
D.E.O. DHAMTARI

प्रश्न पत्र
कक्षा – दसवीं
विषय – संस्कृत

सेट-4

समय :- 3 घंटे

पूर्णांक – 75

निर्देश :- (i)सर्वे प्रश्नाः समाधेया । (ii) उत्तर शुद्ध स्पष्ट च लिखत ।

प्रश्न 01. निर्देशानुसारेण शब्दरूपं लिखत :-

 $\left(\frac{1}{2} \times 4 = 2\right)$

शब्दरूपम् विभक्ति वचनम्

(क) अहम्

(ख) शिशुम्

प्रश्न 02. सन्धि विच्छेद कृत्वा नाम लिखत -

 $\left(\frac{1}{2} \times 4 = 2\right)$

(क) जगन्ननाथः

(ख) नमस्ते

प्रश्न 03. धातु प्रत्ययं च पृथक कृत्वा लिखत -

 $\left(\frac{1}{2} \times 4 = 2\right)$

(क) रक्षितः

(ख) दृष्ट्वा

प्रश्न 04. निर्देशानुसारेण वाच्य परिवर्तन कुरुत -

 $(1 \times 2 = 2)$

(क) रमा भोजन पचति (कर्मवाच्ये)

(ख) मया एवं दृश्यते । (कर्मवाच्ये)

प्रश्न 05. अधोलिखितानां पदानां लकारः पुरुषः च लिखत -

 $\left(\frac{1}{2} \times 4 = 3\right)$

(क) अरोचत

(ख) कथयसि

(ग) नृत्येत्

प्रश्न 06. विग्रहपदानां सामासिक शब्दं लिखित्वा नाम लिखत -

 $\left(\frac{1}{2} \times 6 = 3\right)$

(क) ग्रामं गतः

(ख) धनं ददाति इतिः

(ग) पीतम् अम्बरम्

प्रश्न 07. अधोलिखितानि वाभ्यानि संस्कृत भाषायां अनुवादं कुरुत

 $(1 \times 3 = 3)$

(क) ग्रामं गतः

(ख) धनं ददाति इति

(ग) प्रीतम् अम्बरम्

प्रश्न 08. अधोलिखित वाक्यानि शुद्ध कृत्वा लिखत— (1×3=3)

- (क) अहम् अध्ययन् कृत्वा खादसि। (1×3=3)
 (ख) सा छात्रा श्वः विद्यालय अगच्छत्।
 (ग) सुशीलः पुस्तक पठितवसी।

प्रश्न 08 :- अधोलिखित गद्यांशस्य हिन्दी भाषया अनुवाद कुरुत— (3)
 कश्चन् निर्धनों जनः भूरि परिश्रम किश्चद वित्तमुपार्जितवान्। सः स्वपुत्रं एकस्मिन् महाविद्यालये प्रवेशं दातुं सफलो जातः। तत्तनयः तत्रैवे छात्रावासे निवसन् अध्ययने संलग्नः समभूत। एकदा स पिता तनुजस्य रुग्णतामाकर्ण्य व्याकुलो जातः। पुत्रं द्रष्टुं च प्रस्थितः। परमर्थकार्श्येन पीडितः स बसयानं विहाय पदातिरेव प्राचलत्।

- प्रश्न (क) निर्धनः जनः कथं वित्तम् उपार्जितवान् ?
 (ख) जनः किसर्थं पदातिः गच्छाति ?
 (ग) प्रसूते निशान्धकारं स किम् अचिन्तयत ?

प्रश्न 09. अधोलिखितं गद्यांशस्य हिन्दी भाषया अनुवाद कुरुत — (3)
 मङ्गलयात्रास्य सफलपीक्षणेन न केवलं भरतस्य अपितु एशियामहाद्वीपस्यापि प्रतिष्ठा वैश्वेकपटले समधिता। यतः अधावर्धिपर्यन्तं न हि कश्चन देशः स्वकीये प्रथमप्रयासे मङ्गलग्रहं प्रति यानेप्रेषणे सफलताम अलभत्। हर्षस्य विषयोडयं यत् भारतः निजप्रथमे प्रयासे एव स्वलक्ष्यं प्राप्तवान्।

प्रश्न 10. अधोलिखित श्लोकस्य हिन्दी अनुवाद कुरुत — (3)
 मातागुरुतराभूमैः खादप्युच्चतरः पिता।
 मनः शीघ्रतरं वाताच्चिन्ता बहुतरी तृणात्।।

प्रश्न 11. अधोलिखित श्लोकस्य हिन्दी अनुवाद कुरुत [3]
 वायुना शोधकाः वृक्षाः रोगाणामपहारकाः।
 तस्माद् रोपणमेतेषा रक्षणं च हितावहम्।

प्रश्नाः 12 स्वपाठ्यपुस्तकात् चत्वारः सूक्तयः लिखत ये अस्मिन् प्रश्नपत्रे न (1×4= 4)
 आगतवन्त।

प्रश्नाः 13 (अ) अधोलिखितम् अपठितांशं पठित्वा निर्देशानुसारेण उत्तराणि लिखत —
 (कोडपि-4) (1×4= 4)

जनानां लोकानां वा तन्त्रं शासनं जनतन्त्रं वा कश्यते। लोकतन्त्रं जनानां कल्याणम् एवं शासनस्य प्रमुखं कार्यं च अन्नं पुर्णं स्वातन्त्र्यं भवति। व्यवहारे केचन दोषाः अपि दृश्यन्ते। एतेषां दोषाणां दुरीकरणम् अनिवार्यम्। एतदर्थं सर्वेभ्यः शिक्षा

अनिवार्या । शिक्षां बिना लोकतन्त्रं सुरक्षितं न भवति ।

प्रश्नाः

- (क) लोकतन्त्रं केषां कल्याणं शासनस्य प्रमुख कार्यं भवति ?
 (ख) कां विना लोकतन्त्रं सुरक्षितं न भवति ?
 (ग) ' प्रमुख कार्यम् ' इति पदयोः विशेषणपदं किम् ?
 (घ) ' जनानां शासनं जनतन्त्रं कश्यते ' इति वाक्ये क्रियापदं किम् ।
 (ङ) ' जनतन्त्रम् ' इति पदस्य किं प्यायपदम् अत्र प्रयुक्तम् ?
 (च) ' गुणानाम् ' इति पदस्य किं विलोमपदम् अस्मिन् गद्यांशे प्रयुक्तम् ?

प्रश्न(ब) भवति सुनैना अस्ति । भवसी शा.उ.मा.विद्यालय बिलासपुरे पठति । अतः

अवकाशाय स्वप्राचार्यं प्रार्थनापत्रं लिखत ।

(1+2+1= 4)

भवान् बीजापुर नगरे स्थितः सिद्धार्थः सोमः । भवतः मित्रं आनन्दः कश्यपः कोरिया नगरे वसति । सं परीक्षायां सफलतायै वर्धपन आगतः छात्रवृत्तिम्, तुभ्यम्, अधिकतरा, तत्रास्तु, बीजापुरनगरतः ।

स्थानम्.....

दिनांक.....

प्रिय मित्र आनन्दः ।

सप्रेम नमस्ते ।

अत्रकृशलं..... । अवैध तव परिणामः

तव सफलतां ज्ञात्वां सम मनसि.....प्रसन्नता जाता । मम एषा प्रसन्नता.....

जाता यदा अहं सव नाम योग्यता सूचौ..... । त्वया सप्त-शतम् अडाः प्राप्ताः । एवं निश्चिरूपेणं प्रायस्ति । स्वया परिवारस्य विद्यालयस्य च नाम उज्जवलीकृतम् ।

अस्याम् अज्जवल सफलतायाम् अहंहार्दिक वर्धापनं यच्छामि उज्जवल-भविष्याय च कामये । मातृपितृचरणेषु प्रणामः ।

सव अभिनंहृदय मित्रम् ।

प्रश्नाः 14 अधोलिखितम् प्रश्नानामुत्तराणि संस्कृत लिखत (कोडपि-4)

- (क) भारत्यै किम् अतवी रोते ?
 (ख) खादप्युच्चतर : कः ?
 (ग) वृक्षाः केषां शोधकाः ?
 (घ) वस्तुतः चौरः कः आसीत् ?
 (ङ) कः देशः स्वकीये प्रथमप्रयासे मडलग्रहकक्षम् अलभत् ?

प्रश्नाः 15 अधोलिखितम् प्रश्नानामुत्तराणि हिन्दीभाषया लिखत (कोडपि-4)

- (क) रणधीराय कि रोचते ?
 (ख) मत्स्यपालन क्षेत्रे कः पुरुस्कारः दीयते ?
 (ग) लाभानामुत्तमं किम् ?

- (घ) आत्मानन्दस्य बाल्यकालस्य नाम किम्! असीत् ?
 (ङ) किं पर्व आसन्नं वर्तते ?

प्रश्नाः 16 स्पष्टपाठ्यपुस्तकात् द्वौ सुभाषितश्लोको लिखत, यौ अस्मिन् प्रश्नपत्रे न
 आवगतवन्तौ । (2+3= 5)

“अथवा”

अधोलिखितानां मञ्जूषां – आधृत्य श्लोकं पूरयतु—
 (किल, स्वल्पं, विघ्नाः, ग्राहयमपास्य, हंसेर्यशा)
 अनन्तपारं.....शब्दशास्त्रं.....तथायुर्बहवश्च ।
 सरनततो.....फलम्.....श्रीरमिवाडम्बुमध्यात् ।।

प्रश्नाः 17 अधोलिखितेषु विषयेषु एकस्मिन् विषये द्वादशवाक्येषु निबंधं रचनां कुरुत ।
 (क) क्रीडा (क्रिकेट)
 (ख) महाकविः कलिदासः
 (ग) सदाचारः
 (घ) मम् प्रदेशः

प्रश्नाः 18 (अ) मञ्जूषातः उचितं पदं उचितं पदं चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयात् ।
 (एवं, अपि, द्वितीय, कुमारी, परस्परं) (1×5=5)
 (क) सौ.....वदतः ।
 (ख) कुमार + डीप ।
 (ग) ' अपिधात्ते शब्दे.....उपसर्गोऽस्ति ।
 (घ) ' परिवारः लघु एवं वरम् इत्यस्मिन् वाक्ये.....अव्ययमस्ति ।

प्रश्नाः 18 (ब) उचित विकल्पं चित्वा लिखत—
 (1) राष्ट्रीय तापविद्युत केन्द्रमस्ति —
 (क) बिलासपुरे (ख) रायगढ़े
 (स) रायपुरे (द) कोरबानगरे ।
 (2) स्वयां शब्दे विभक्तिमस्ति —
 (क) प्रथमा (ख) द्वितीय
 (स) तृतीय (द) चतुर्थी
 (3) सेवमानः इत्यस्मित् शब्दे प्रत्ययः अस्ति —
 (क) शत् (ख) शानच्
 (स) क्तवत् (द) क्त
 (4) त्रयोदशधिकं शतम् इति पदस्य संख्या अस्ति —
 (क) 133 (ख) 123
 (स) 113 (द) 143
 (5) शत् –साहस्री–संहिता, इति प्रमुख्यते —

(क) रामायणाय
(स) गीतायै

(ख) महाभारतय
(द) भारताय

प्रश्ना: 18 (स) उचित संबंध योजयत -

(1) पठतु
(2) सा लोकनृत्यगीतयोः अपि
(3) माता
(4) आधारे
(5) भवताम्

(क) गुरुतरा भूमेः
(ख) षष्ठ विभक्ति बहुवचनम्
(ग) सिद्धा आसीत् ।
(घ) लोट्लकार, प्र.पु.एक वचनम्
(ङ) सप्तमी विभक्ति, एकवचनम्